

KRIISISUUNNITELMA

RASTOR-INSTITUUTTI

Päivitetty: 29.8.2022, tekijät työsuojelu- ja osaamispäällikkö Heidi Pousár ja
osaamispäällikkö Maija Tahkola

Hyväksytty Rastor-instituutin johtoryhmässä 4.10.2022

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo	2
Johdanto	3
1. Mikä on kriisisuunnitelma	4
1.1. Äkillinen eli traumaattinen kriisi.....	4
2. Viestintä, tiedottaminen ja raportointi kriisitilanteissa	6
2.1. Rastor-instituutin kriisiryhmä.....	6
3. Kriisien ennaltaehkäisy ja kriiseihin varautuminen	7
3.1. Henkilökunnan perehdyttäminen	7
3.2. Tiedotus opiskelijoille ja asiakkaille	7
3.3. Kriisisuunnitelman päivittäminen	7
4. Toimintaohjeita kriisitilanteissa	8
4.1. Läheltä piti -tilanne.....	8
4.2. Oppilaitokseen tai sen turvallisuuteen kohdistuva uhkatilanne	8
4.3. Tulipalo, säteilyvaara, kemiallinen uhka tai pommiuhka	9
4.4. Aseellinen uhkaus.....	9
4.5. Onnettomuus tai tapaturma oppilaitoksessa	10
4.6. Vakava väkivalta tai sen uhka oppilaitoksessa.....	10
4.7. Vakava tapaturma/onnettomuus opiskelijan työpaikalla tai vapaa-ajalla	11
4.8. Kriisitilanne etäkoulutuspäivässä?.....	12
4.9. Kuolemantapaukset	12
5. Toimintaohjeita psykososiaalisissa vaikeuksissa	13
5.1. Kiusaaminen, häirintä ja epäasiallinen käytös.....	13
5.2. Äkillinen psyykinen kriisi	13
5.3. Itsemurhavaara/itsemurhayritys	14
6. Yhteistyötahoja kriisitilanteessa	15
6.1. Opiskelijan yhteistyötahot kriisitilanteessa	15
6.2. Henkilöstön yhteistyötahot kriisitilanteessa	16
Espoo.....	16
Kuopio.....	16
Oulu	17
Tampere.....	17
Turku.....	17
7. Kirjallisuusluettelo: Kriisit ja psykososiaalinen tuki	18

Johdanto

Tässä kriisisuunnitelmassa on ohjeita opiskelijoita ja henkilöstöä kohtaaviin kriisi-, väkivalta- ja onnettomuustilanteisiin sekä kriisitilanteiden johtamiseen ja viestintään. Tämä suunnitelma on osa opiskeluhuoltosuunnitelmaa ja löytyy Rastor-instituutin intrasta ja www-sivuilta (Opiskelijan ohjeet).

Tämän suunnitelman lisäksi jokaisessa toimipisteessä on kiinteistön oma pelastussuunnitelma, joka ohjaa toimintaa mm. palo - ja onnettomuustilanteissa.

1. Mikä on kriisisuunnitelma

Kriisisuunnitelma on kirjallinen ohjeistus, jonka tarkoituksena on auttaa varautumaan sekä tarjota toimintaohjeita koko yhteisöä tai sen jäseniä koskettaviin äkillisiin, traumaattisiin kriiseihin.

Uhka- ja vaaratilanteissa suojautumista, nopeaa poistumista ja muuta pelastautumista vaativissa tilanteissa toimitaan pelastussuunnitelman mukaan ja välittömät toimet tehdään yhteistyössä Rastor-instituutin henkilöstön, ensiapu- ja pelastushenkilöstön sekä poliisin kanssa.

Äkillisen kriisin jälkeen on tärkeää, että välittömästi ensiavun tai pelastautumisen jälkeen tarjotaan psykososiaalista tukea. Tämän kriisisuunnitelman lopussa on lista yhteistyötahoista kriisitilanteessa. Kriisisuunnitelman käyttäjien osaamisen kehittämiseksi suunnitelma sisältää myös materiaali- ja kirjallisuusluettelon kriisejä sekä psykososiaalista tukea käsittelevästä aineistosta.

1.1. Äkillinen eli traumaattinen kriisi

Kriisisuunnitelmassa käsitellään nimenomaan äkillisiä eli traumaattisia kriisejä. Niillä tarkoitetaan ennakoimatonta ja epätavallisen voimakasta tapahtumaa, joka aiheuttaa yhteisön jäsenelle huomattavaa kärsimystä. Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi äkillinen kuolema, vakava väkivalta- tai kiusaamistilanne, onnettomuus, tapaturma tai vakava äkillinen uhka.

Jokainen reagoi äkilliseen kriisiin omalla, yksilöllisellä tavallaan. On kuitenkin joitakin vaiheita, jotka voidaan tunnistaa äkillisestä kriisistä. Vaiheteoria on karkea yleistys kriisin etenemisestä, eikä se etene kaikilla samoin tavoin. Eri kriisivaiheiden kesto voi vaihdella, ja toisinaan kriisissä saattaa tapahtua myös jumiutumista, jolloin toipuminen ei etene. Vaiheteoria auttaa kuitenkin ymmärtämään kriisin ja sen käsittelyn yleisiä ominaispiirteitä.

Kriisin vaiheteorian mukaan kriisi koostuu sokki-, reaktio-, käsittely- ja uudelleen suuntautumisen vaiheista. Järkyttävän tapahtuman tai siitä saadun tiedon jälkeen seuraa sokki. Sokki voi näyttäytyä eri ihmisillä eri tavoin, esimerkiksi itkuna, lamaantumisenä tai ”automaattiohjauksella” toimimisena. Sokkivaiheen aikana ihminen ei vielä kykene käsittämään tapahtunutta ja se kestää tyypillisesti tunteista muutamiin vuorokausiin. Sokissa olevan kyky vastaanottaa tietoa on usein rajoittunut. Koska sokki on hyvin voimakas tila, ei sokissa olevaa tulisi koskaan jättää yksin.

Sokkivaihetta seuraa yleensä reaktiovaihe. Sen kesto voi vaihdella muutamasta viikosta muutamaan kuukauteen. Reaktiovaiheen aikana järkyttävän tapahtuman todellisuus alkaa hahmottua. Reaktiovaiheeseen liittyy usein voimakkaita tuntemuksia, kuten pelkoa, ahdistusta, unettomuutta ja monenlaisia fyysisiä oireita.

Reaktiovaiheen jälkeisessä käsittelyvaiheessa ymmärrys tapahtuneesta tyypillisesti syvenee. Käsittelyvaiheessa alkaa tapahtuneen hyväksyntä. Tämä vaihe voi kestää muutamista kuukaudesta jopa vuosiin. Sen aikana voi ilmeitä esimerkiksi muisti- ja keskittymisvaikeuksia sekä oman identiteetin, uskomusten ja vakaumuksen pohdintaa.

Uudelleen suuntautumisen vaiheessa traumasta alkaa tulla vähitellen osa ihmisen elämäntarinaa ja kokemusmaailmaa. Tapahtuneen kanssa on helpompi elää, vaikka kielteiset ajatukset ja tunteet saattavatkin toisinaan nousta pintaan.

Kuvio 1. Kriisin vaiheet.

Äkillisestä kriisistä voi seurata toisinaan myös jotakin hyvää ja uutta, kuten läheisten ihmissuhteiden syvenemistä tai itseluottamuksen kasvua. Tätä kutsutaan post-traumaattiseksi kasvuksi.

On tärkeää huomioida, että traumaattinen tapahtuma voi aiheuttaa oireita kaikille, joita tapahtuma koskettaa. Altistujia voivat olla niin uhri, hänen läheisensä, silminnäkijät, sivulliset kuin auttajat.

2. Viestintä, tiedottaminen ja raportointi kriisitilanteissa

Kriisiviestinnässä korostuvat sekä sisäinen että ulkoinen viestintä. Myös sanattoman viestinnän merkitys on olennainen turvallisuuden rakentamiseksi sekä yhteisön jäsenten suojelemiseksi kriisitilanteissa. Kriisiviestinnässä tärkeää ovat viestinnän aloitteellisuus, viiveettömyys, oikea-aikaisuus, tarkkuus, yksiselitteisyys, tosiasioissa pitäytyminen, vastuuntunto ja eettisyys, hienotunteisuus ja inhimillisyys sekä sopiva avoimuus.

Rehtori/toimitusjohtaja vastaa sisäisestä ja ulkoisesta viestimisestä kriisitilanteessa. Rehtori/toimitusjohtaja voi siirtää viestintävastuun aluejohtajalle, tiimin esihenkilölle tai muulle esihenkilölle. Esihenkilö vastaa, että tieto kriisistä tavoittaa sen osan henkilöstöstä ja opiskelijoista, joita kriisi koskettaa välittömästi.

Mediakynnyksen ylittävissä kriisitilanteissa noudatetaan Rastor-instituutin viestinnän linjauksia. Vain rehtori/toimitusjohtaja antaa tietoja kriisistä medialle yhteisön puolesta. Median yhteydenottopyynnöt ohjataan rehtorille/toimitusjohtajalle.

Kriisitilanteet raportoidaan heti tilanteen jälkeen omalle Rastor-instituutin yhteyshenkilölle, joka lähettää tiedot työsuojelupäällikölle. Tietoja jatkokäsittellään seuraavasti:

1. henkilöstön työsuojeluraportointiin (vahinko, joka olisi voinut sattua) ja turvallisuuspoikkeama (mm. tapaturmat, onnettomuus). Tieto menee esihenkilölle, työsuojeluvaltuutetulle ja -päällikölle. Ilmoitus käsitellään työpisteessä esihenkilön johdolla sekä nimettömänä työsuojelutoimikunnassa.
2. opiskeluhuollollisten (mm. vahinko, joka olisi voinut sattua, opiskelijoiden tapaturmat ja onnettomuudet, väkivalta, vakava kiusaaminen tai kriisitilanne) raportointi. Tieto menee opiskelijahuoltoryhmälle, rehtorille/toimitusjohtajalle sekä työsuojeluvaltuutetuille ja -päällikölle.

2.1. Rastor-instituutin kriisiryhmä

Rastor-instituutin kriisiryhmään kuuluvat rehtori/toimitusjohtaja, työsuojelupäällikkö, HRD-päällikkö ja opintohallintopäällikkö. Kriisiryhmä voi hyödyntää toiminnassaan myös ryhmän ulkopuolisia asiantuntijoita. Kriisiryhmä kokoontuu tarvittaessa.

3. Kriisien ennaltaehkäisy ja kriiseihin varautuminen

On tärkeää, että oppilaitoksen toiminnassa pyritään monin keinoin ennaltaehkäisemään kriisitilanteita. Kaikkea ei kuitenkaan ole mahdollista estää, minkä vuoksi kriiseihin tulee myös varautua. Ennakointi on tärkeää siksi, että kriisitilanteen sujuvaa kohtaamista ja hoitamista helpottavat etukäteen laaditut toimintaohjeet. Ennakoinnissa on tärkeää henkilökunnan perehdyttäminen kriisisuunnitelmaan, opiskelijoiden tiedottaminen sekä kriisisuunnitelman säännöllinen päivittäminen.

Oppilaitoksien terveellisyys ja turvallisuus tarkastetaan riskikartoituksella kolmen vuoden välein (asetus 380/2009 ja kouluterveydenhuollon laatusuositus). Henkilöstölle (ja mahdollisuuksien mukaan myös opiskelijoille) tehdään toistuvasti kyselyjä. Koulutyössä riskinarvioinnilla saadaan seurantatietoa, jotta voidaan muun muassa

1. tunnistaa riskejä (kuka, mikä, missä, miten)
2. määrittää korjausta vaativat kohteet
3. määrittää korjaavien toimien tärkeysjärjestys
4. seurata korjausten vaikuttavuutta.

3.1. Henkilökunnan perehdyttäminen

Uudet työntekijät perehdytetään opiskeluhuoltoon liittyviin kriisisuunnitelmiin, kiinteistökohtaisiin pelastussuunnitelmiin ja työsuojelun toimintaohjeisiin osana työsuojelutoiminnan perehdytystä. Ohjeiden päivittämisestä tiedotetaan intrassa, josta myös ohjeet löytyvät. Henkilöstöä perehdytetään kriisisuunnitelmasta. Henkilöstöllä on oma osio kriisitilanteissa toimimisesta työsuojelun Oiva-kurssilla.

3.2. Tiedotus opiskelijoille ja asiakkaille

Kriisisuunnitelma on luettavissa verkkosivujemme: www.rastorinst.fi kautta (Opiskelijan ohjeet).

3.3. Kriisisuunnitelman päivittäminen

Kriisisuunnitelman päivittämisestä vastaa Rastor-instituutin opiskeluhuoltoryhmä (mukaan lukien työsuojelupäällikkö ja Erityisen tuen -tiimin kriisityön asiantuntija). Opiskeluhuoltoryhmä huolehtii, että kriisisuunnitelma sekä kriisien hoitamiseen tarvittavien yhteistyötahojen yhteystiedot tarkistetaan ja päivitetään vuosittain. Kriisisuunnitelma päivitetään vuosittain joulukuuhun mennessä, käsitellään tammikuun opiskeluhuoltoryhmässä ja tämän jälkeen hyväksytetään johtoryhmässä.

4. Toimintaohjeita kriisitilanteissa

Tässä kappaleessa on esitetty toimintaohjeita sellaisiin oppilaitoksessa, opiskelijan työpaikalla tai vapaa-ajalla tapahtuviin kriisitilanteisiin, jotka voivat vaikuttaa opiskelijaryhmien tai yksittäisten opiskelijoiden toimintakykyyn.

Toimipisteillä on pelastussuunnitelmat, joiden ohjeiden mukaisesti tilanteissa toimitaan.

Tapaturmista, läheltä piti -tilanteista ja uhkatilanteista ilmoitetaan välittömästi omalle Rastor-instituutin tai tilaisuuden yhteyshenkilölle sekä tilanteen salliessa tiedot tapahtuneesta lähetetään sähköpostiosoitteeseen tyosuojelu@rastorinst.fi.

4.1. Läheltä piti -tilanne

Opiskelijan havainnoima läheltä piti -tilanne tiedotetaan omalle Rastor-instituutin yhteyshenkilölle ja raportoidaan henkilöstön toimesta vuorokauden sisällä sähköpostiosoitteeseen tyosuojelu@rastorinst.fi.

4.2. Oppilaitokseen tai sen turvallisuuteen kohdistuva uhkatilanne

Tilaisuuden yhteyshenkilölle tiedotetaan ensimmäiseksi seuraavista asioista:

- mitä on tapahtunut
- ketä tapaus koskee
- miten on jo toimittu.

Oppilaitoksen, opiskelijoiden tai henkilökunnan turvallisuutta uhkaavat viestit (esim. kirjalliset uhkailut tai uhkaavat sähköpostit, nettikirjoitukset, keskustelukanavaviestit, tekstiviestit) ovat aina poliisiasioita. Huhut viesteistä leviävät opiskeluyhteisössä erittäin nopeasti ja saattavat normaalin opiskelurytmin epäjärjestykseen. Huhut voivat aiheuttaa opiskelijoissa ja henkilökunnassa pelkoa, ahdistusta, unettomuutta ja jopa paniikkireaktioita.

Oppilaitoksen turvallisuutta uhkaavien huhujen tai todellisten uhkailujen yhteydessä tiedotetaan asiasta välittömästi rehtorille/toimitusjohtajalle ja työsuojeluun. Yhdessä päätetään yhteydenotosta poliisiin ja toimipisteen kriisiryhmän kokoontumisesta. Näin voidaan ehkäistä huhuista tai uhkauksesta aiheutuvia reaktioita ja palauttaa opiskelutyö normaaliin tilaan. Tiedottaminen kyseisissä tilanteissa tapahtuu kriisiviestintäsuunnitelman mukaisesti.

Kun uhkaava tilanne on ohi, rehtori/toimitusjohtaja ja kriisiryhmä päättävät yhdessä henkilökunnan kanssa tapauksen jälkihoidosta. Osallisille opiskelijoille, opiskelijaryhmille ja henkilökunnalle järjestetään keskusteluapua tai tilanteen jälkipuinti. Henkilökunnalle järjestetään mahdollisuus hakea apua työterveyshuollosta. Esihenkilöiden tehtävänä on olla yhteydessä työterveyshuoltoon ja tarjota aktiivisesti apua henkilökunnalle.

4.3. Tulipalo, säteilyvaara, kemiallinen uhka tai pommiuhka

Onnettomuuksien yhteydessä arvioidaan tilanteen vakavuus ja toimitaan sen mukaisesti.

Pommiuhasta ilmoitetaan välittömästi poliisille. Opiskelijat ja henkilökunta ohjataan ulos rakennuksesta. Tilanteessa toimitaan poliisin antamien ohjeiden mukaan. Pommiuhkauksiin on suhtauduttava aina vakavasti, vaikka ne usein osoittautuvatkin aiheettomaksi.

4.4. Aseellinen uhkaus

Jos oppilaitoksen käytävältä kuuluu ampumisen ääniä, lukitaan luokkahuone ja laitetaan oven eteen esteitä. Henkilökunnan on varmistettava, että kaikki tilaisuudessa olevat siirtyvät pois ovien läheisyydestä. Heidät ohjataan mahdollisimman turvalliseen kohtaan esimerkiksi kiviseinän viereen tai toista kautta tilasta ulos. Jos kiinteistössä on kaiutinjärjestelmä, kuunnellaan ohjeita.

Seuraavaa ohjeistusta noudatetaan aseellisessa uhkatilanteessa silloin, kun mahdollisen ampujan olinpaikasta ei ole tietoa, eikä koulun tiloista pääse poistumaan turvallisesti.

- Lukitkaa ovet.
- Laittakaa verhot kiinni.
- Opiskelijat siirretään turvallisen seinän viereen makuulleen ns. "kuolleeseen kulmaan" (joka tarkoittaa yleensä samaa seinä, missä oviaukko on).
- Kasatkaa mahdollisia esteitä oven eteen.
- Sammuttakaa valot ja videotykki.
- Pysytelkää mahdollisimman hiljaa.
- Soita hätäpuhelu tai käytä 112 sovellusta. (Vain paikallaoleva tilaisuuden yhteyshenkilö soittaa, jotta hätäkeskus tai puhelinverkko ei ruuhkaudu.)
- Varmista, että muut henkilökunta ja tilaisuuden osallistujat saavat tiedon tapahtuneesta mahdollisimman nopeasti.
- Odotelkaa rauhassa viranomaisen lisäohjeita.
- Jos oveen koputetaan ja henkilö esittäytyy poliisina tai muuna viranomaisena ja pyytää aukaisemaan oven, varmistukaa hätäkeskuksen kautta ensin siitä, että kyseessä on todella viranomainen.

4.5. Onnettomuus tai tapaturma oppilaitoksessa

On mahdollista, että onnettomuustilanteissa on paikalla ainoastaan opiskelijoita. Tällöin opiskelijat ovat vastuussa välittömästä auttamisesta ja henkilökunnan hälyttämisestä paikalle. Silloin, kun henkilökuntaan kuuluva on paikalla, hän vastaa sairauskohtauksen saaneen tai onnettomuuteen joutuneen välittömästä auttamisesta. Henkilökunnan tehtävänä on arvioida tilanteen vakavuus ja ulkopuolisen avun tarve. Vakavissa tilanteissa soimitaan välittömästi hätänumeroon ja tilataan ambulanssi ja muu tarvittava apu paikalle. Ensiavun järjestämisen lisäksi on aina huolehdittava sairastuneen tai loukkaantuneen psyykkisestä tukemisesta.

Erityisesti vakavammissa tilanteissa on tärkeää huolehtia siitä, että muut opiskelijat saadaan pysymään poissa tapahtumapaikalta. Tapahtuneen silminnäkijät ovat yleensä järkyttyneitä näkemästään ja heidän välittömästä tukemisestaan on muun henkilökunnan huolehdittava. Kriisiryhmä järjestää mukanaolijoille/koko henkilökunnalle purkukeskustelun ja päättää, kutsutaanko ulkopuolista apua jälkihoidosta huolehtimaan.

Vakavissa sairaus- ja onnettomuustilanteissa tiedotetaan aina rehtoria/toimitusjohtajaa ja työsuojelua (tyosuojelu@rastorinst.fi) tapahtuneesta mahdollisimman pian. Kriisiryhmä kokoontuu ja päättää tiedottamisesta, kuten kuka ilmoittaa tapahtuneesta opiskelijan kotiin tai henkilökuntaan kuuluvan läheisille. Jos joku menehtyy sairauskohtaukseen tai tapaturmaisesti, tiedotetaan asiasta julkisesti vasta, kun omaiset ovat saaneet tiedon tapahtuneesta. Tiedottaminen kouluyhteisön ulkopuolelle tapahtuu kriisiviestintäsuunnitelman mukaisesti. Tiedottamisessa kunnioitetaan omaisten toiveita.

Mikäli tilanteessa syntyy ruumiinvamma, on osapuolten oikeusturvan takia tärkeää, että tapahtuneesta tehdään ilmoitus poliisille. Lisäksi lähetetään tieto tapahtuneesta Rastor-instituutin työsuojelupäällikölle, joka tiedottaa asiasta tarvitsevia muita tahoja (kuten mm. opiskeluhuoltoryhmää, kriisiryhmää, työsuojelupiiriä).

Rastor-instituutin yhteyshenkilö tekee tarvittaessa tapaturmailmoituksen vakuutusyhtiölle.

4.6. Vakava väkivalta tai sen uhka oppilaitoksessa

Oppilaitoksessa voi olla tilanteita, joissa joku käyttäytyy uhkaavasti tai väkivaltaisesti. Uhkaava ja väkivaltainen käyttäytyminen voi kohdistua itseen, toiseen henkilöön tai kiinteistöön. Tällainen käyttäytyminen voi ilmetä fyysisenä tai sanallisena, sosiaalisen median, puhelujen tai tekstiviestien kautta. Uhkaavassa tai aggressiivisessä käyttäytymisessä pyritään tilanne ensisijaisesti rauhoittamaan puhumalla.

Mikäli tilannetta ei saada rauhoitettua, hälytetään poliisi paikalle (112). Mikäli tilanne rauhoittuu ja poliisia ei tarvita; ilmoitus tapahtuneesta omalle Rastor-instituutin yhteyshenkilölle, joka tiedottaa opiskelijahuoltoryhmää ja työsuojelua (tyosuojelu@rastorinst.fi) tilanteesta.

Vaikka väkivaltatilanteessa ei syntyisi näkyviä fyysisiä vammoja, ohjataan lähimpään terveyskeskukseen tai työterveyshuoltoon tarkistusta varten. Vammojen ja tilanteen kirjaaminen on tärkeää, mikäli joku väkivaltatilanteen osapuolista tekee rikosilmoituksen tai hakee myöhemmin korvausta tapahtuneen perusteella.

Tarvittaessa tehdään myös rikosilmoitus poliisille ja lastensuojeluilmoitus sosiaalipäivystykseen. Jos kyseessä on opiskelijoiden keskinäinen väkivalta, asian käsittelyä jatketaan akuutin tilanteen jälkeen oppilaitoksessa. Käsittelyyn osallistuu asianosaisten lisäksi opiskeluhuoltohenkilöstö. Väkivaltatilanteen luonteesta ja vakavuudesta riippuu, käsitelläänkö tapahtunutta oppilaitoksessa muidenkin opiskelijoiden kanssa. Alaikäisten kohdalla otetaan yhteyttä myös huoltajiin.

Asian käsittelyä jatketaan oppilaitoksessa myöhemmin asianosaisten kesken. Väkivaltatilanteen luonteesta ja vakavuudesta riippuu, miten laajasti sitä käsitellään oppilaitoksessa opiskelijoiden ja henkilökunnan kanssa.

Mikäli väkivallan tekijänä on opettaja tai muu oppilaitoksen työntekijä, esihenkilön on puututtava asiaan välittömästi. Tapahtumien kulku on selvitettävä keskustelemalla opiskelijan ja työntekijän kanssa. Jos kyseessä on alaikäinen opiskelija, myös huoltajien näkemyksiä on kuultava. Tarvittaessa käytetään myös ulkopuolista asiantuntija-apua. Henkilökunnan osalta väkivaltainen käytös aiheuttaa aina kirjallisen varoituksen.

4.7. Vakava tapaturma/onnettomuus opiskelijan työpaikalla tai vapaa-ajalla

Tiedon vastaanottaja selvittää:

- mitä on tapahtunut,
- koskeeko tapahtuma muita oppilaitoksen opiskelijoita esim. sisaruksia tai ystäviä muilla aloilla,
- yhteyshenkilön, jos opiskelija joutuu olemaan poissa oppilaitoksesta tapahtuman takia.

Tiedon vastaanottaja välittää tiedot tapahtuneesta opiskelijan Rastor-instituutin omalle yhteyshenkilölle. Mikäli tieto tapahtuneesta tulee muuta kautta kuin opiskelijalta tai hänen huoltajaltaan, Rastor-instituutin yhteyshenkilö selvittää tiedon oikeellisuuden turhien huhujen katkaisemiseksi. Kriisityöryhmä kokoontuu tarvittaessa sopivalla kokoonpanolla harkitsemaan jatkotoimet.

4.8. Kriisitilanne etäkoulutuspäivässä?

Etäkoulutuspäivän aikana turvallisuus voidaan taata parhaiten, jos jokaisella osallistujalla on videokamera päällä. Tilanteeseen puututaan välittömästi sanallisesti, esim. rauhoittamalla tilannetta, antamalla ohjeita ja jos tilanne vaatii erityistoimia, kuten ambulanssia tai poliisia, kouluttaja tai opiskelijat ovat yhteydessä Rastor-instituutin tai tilaisuuden yhteyshenkilöön, että oikeaan osoitteeseen voidaan lähettää apua.

Tilaisuuden aikana häiriötä aiheuttavat henkilöt pyritään rauhoittamaan joko chatin, puhelimen tai videoyhteyden kautta. Rastor-instituutilla on myös oikeus poistaa tilaisuudesta häiriötä aiheuttavat henkilöt, jos tilannetta ei muuten saada rauhoittumaan.

Etäkoulutuspäivän häiriötilanteista tiedotetaan opiskelijahuoltoryhmää vuorokauden sisällä ja tilanteesta tehdään tarkempi selvitys ja jatkotoimenpidesuunnitelma.

4.9. Kuolemantapaukset

Tiedon saanut informoi asiasta Rastor-instituutin yhteyshenkilöä, joka tarkistaa tiedon oikeellisuuden, tarvittaessa tapahtumien kulkua ja tiedottaa asiasta tarvittavia tahoja, jotta voidaan tarkistaa tilanteen edellyttämät toimenpiteet ja tarvittavat tiedotettavat tahot.

Tarkempia toimintaohjeita saat tarvittaessa Rastor-instituutin yhteyshenkilöltä tai työsuojelupäälliköltä.

5. Toimintaohjeita psykososiaalisissa vaikeuksissa

Tässä kappaleessa on esitetty toimintaohjeita psykososiaalisia vaikeuksia sisältäviin tilanteisiin. Tällaisia voivat olla esimerkiksi kiusaaminen, äkillinen psyykkinen kriisi tai itsemurhayritys.

5.1. Kiusaaminen, häirintä ja epäasiallinen käytös

Rastor-instituutissa on nollatoleranssi kiusaamiseen, häirintään ja epäasiallista käyttäytymiseen.

Jos kuitenkin koet tai havaitset kiusaamista, häirintää tai epäasiallista käyttäytymistä, on tilanteeseen puututtava välittömästi. Asiasta tulee ilmoittaa välittömästi Rastor-instituutin tai tilaisuuden yhteyshenkilölle tai työsuojelulle (tyosuojelu@rastorinst.fi), jotka tiedottavat tarvittaessa myös opiskelijahuoltoryhmää.

Tarvittaessa saat apua myös työterveyshuollosta.

Aihetta käsitellään myös Verkko-oppimisympäristön kautta jaettavassa opiskelijan turvallisuusoppaassa, josta tieto on myös asiantuntijoiden/kouluttajien käytössä.

Jos kiusaaminen, häirintä tai epäasiallinen käytös tapahtuu työpaikalla, ilmoitus tehdään oman yrityksen ohjeistuksien mukaisesti.

5.2. Äkillinen psyykkinen kriisi

Jos opiskelija on vaaraksi itselleen tai ympäristölleen, ollaan yhteydessä poliisiin hätäkeskuksen välityksellä (112). Terveyskeskuksen päivystysvastaanotolla otetaan vastaan pikaista apua tarvitsevia potilaita kaikkina vuorokauden aikoina. Myös työterveyshuoltoon voi olla yhteydessä.

Opiskelija voi tarvita nopeasti ammattiauttajien apua, mikäli hänellä ilmenee äkillisesti jotakin seuraavista oireista:

- vetäytyminen, pyrkimys olla yksin,
- sekavat tai epärealistiset puheet (voivat johtua myös alkavasta sairauskohtauksesta),
- rituaalit, pakkotoiminnot,
- nuorilla ikätasoa lapsellisempi toiminta,
- suhtautuminen opiskeluun muuttuu, ei välitä koulutyöstä tai yrittää tehdä enemmän kuin jaksaa,
- erikoinen toiminta, jota ei itse halua tai osaa selittää,
- vihjailu avuntarpeesta,
- ulkoisen olemuksen muuttuminen näkyvästi, esim. hoitamattomuus,
- tunneilmaston kapeutuminen tai muuttuminen, esim. äkilliset naurun- tai itkunpuuskat
- harhaluulot.

5.3. Itsemurhavaara/itsemurhayritys

Itsemurhauhkailuun tai itsemurhapuheisiin on aina suhtauduttava vakavasti. Itsemurha-aikeista kysyminen antaa ihmiselle mahdollisuuden puhua asiasta ja helpottaa pahaa oloaan. Vaikka opiskelija kieltäisi kertomasta asiasta muille, on syytä ohjata opiskelija ottamaan yhteyttä esim. työterveyshuoltoon tai kriisiavun piiriin.

Itsemurhavaaraan voivat viitata

- aiemmat itsemurhayritykset,
- itsemurhalla uhkailu,
- vakava masennus,
- voimakas kiinnostus kuolemaan tai itsemurhiin,
- kaikkien rakkaiden tavaroiden antaminen pois,
- veitsellä leikkittely, turha riskienotto,
- suuret muutokset käytöksessä ja suoritustasossa,
- lähipiirissä tapahtunut itsemurha.

Jos itsemurhayritys tapahtuu opiskelupäivän aikana Rastor-instituutin tiloissa:

- Huolehditaan siitä, etteivät opiskelijat pääse tapahtumapaikalle tai poistuvat sieltä heti ohjattuun tilaan,
- Kutsutaan tarvittaessa ambulanssi, poliisi ja ilmoitetaan asiasta Rastor-instituutin yhteyshenkilölle, joka tiedottaa tilanteesta aluejohtajaa/rehtoria/toimitusjohtajaa
- Ollaan yhteydessä työterveyshuoltoon/kaupungin sosiaali- ja kriisipäivystykseen

6. Yhteistyötahoja kriisitilanteessa

Kriisitilanteissa ammatillisen kriisiavun tarjoaminen on tärkeää. Kaikki eivät välttämättä tarvitse ammatillista apua kriisistä toipumiseen. On kuitenkin tärkeää tarjota apua systemaattisesti kaikille, joita kriisi koskettaa, sillä etukäteen ei voida tietää, kuka siitä hyötyy ja kuka ei. Seuraavassa kohdassa on esitelty keskeisiä yhteistyötahoja kriisitilanteissa.

Lähimmät defibrillaattorit: <https://defi.fi/>

- Espoo, Elo-talon aulapalvelu
- Kuopio, KPY Novapolis M-osan aula
- Oulu, Technopoliksen aulapalvelun läheisyydessä, henkilöhissin vieressä 1. kerroksessa
- Tampere, Klingendahlin A-portaan sisäpihan puolella olevan sisäänkäynnin aulassa
- Turku, Logomo-salin aulassa (tapahtuma-aulan narikka)

Lähimmät EA-tarvikkeet: Rastor-instituutin henkilökunnan kautta saat käyttöösi ensiaputarvikkeita.

6.1. Opiskelijan yhteistyötahot kriisitilanteessa

- Opintojen vastuuohjaaja tai tilaisuuden yhteyshenkilö Rastor-instituutissa
- Opiskelijan oma työterveyshuolto
- Oma esihenkilö työpaikalla
- Kaupungin sosiaali- ja kriisipäivystys
- Oma terveyskeskus
- Kriisikeskus
- Valtakunnallinen kriisipuhelin, puh. 09 2525 0111
- Itsemurhien ehkäisykeskus, puh. 0800 98 030 (Espoo) tai (017) 262 7733 (Kuopio)
- Rikosuhripäivystys, puh. 116 006
- Seurakunnat
- Tukinet (kriisikeskus verkossa): www.tukinet.fi
- Sekaisin-chat 12-29-vuotiaille: www.sekaisin.fi

Yleiset yhteystiedot

- Rastor-instituutin vaihde, puh. 010 473 61
- Rastor-instituutin Espoon aulapalvelu, puh. 040 631 8998

6.2. Henkilöstön yhteistyötahot kriisitilanteessa

Seuraavassa on esitetty yksiköittäin henkilöstön keskeisimmät yhteistyötahot kriisitilanteessa.

Espoo

- Rastor-instituutin työterveyshuolto, puh. 030 6000
- Työsuojeluvaltuutettu
- Länsi-Uudenmaan sosiaali- ja kriisipäivystys, puh. 09 816 42439
- Terveyskeskus
- SOS-kriisikeskus, puh. 09 41350 510 (Helsinki)
- Valtakunnallinen kriisipuhelin, puh. 09 2525 0111
- Itsemurhien ehkäisykeskus, puh. 0800 98 030 (Espoo)
- Rikosuhripäivystys, puh. 116 006
- Seurakunnat
- Tukinet (kriisikeskus verkossa): www.tukinet.fi

Kuopio

- Rastor-instituutin työterveyshuolto, puh. 030 6000
- Työsuojeluvaltuutettu tai oman alueen työsuojeluasiamies
- Sosiaalipäivystys, puh. 044 718 3930
- Terveyskeskus
- Kuopion kriisikeskus, puh. 017 262 7733
- Valtakunnallinen kriisipuhelin, puh. 09 2525 0111
- Itsemurhien ehkäisykeskus, puh. (017) 262 7733 (Kuopio)
- Rikosuhripäivystys, puh. 116 006
- Seurakunnat
- Tukinet (kriisikeskus verkossa): www.tukinet.fi

Oulu

- Rastor-instituutin työterveyshuolto, puh. 030 6000
- Työsuojeluvaltuutettu tai oman alueen työsuojeluasiamies
- Sosiaali- ja kriisipäivystys, puh. 044 703 6235
- Terveyskeskus
- Oulun kriisikeskus, puh. 044 3690 500
- Valtakunnallinen kriisipuhelin, puh. 09 2525 0111
- Rikosuhripäivystys, puh. 116 006
- Seurakunnat
- Tukinet (kriisikeskus verkossa): www.tukinet.fi

Tampere

- Rastor-instituutin työterveyshuolto, puh. 030 6000
- Työsuojeluvaltuutettu tai oman alueen työsuojeluasiamies
- Sosiaali- ja kriisipäivystys, puh. 0500 625 990
- Terveyskeskus
- Kriisikeskus Osviitta, puh. 0400 734 793
- Valtakunnallinen kriisipuhelin, puh. 09 2525 0111
- Rikosuhripäivystys, puh. 116 006
- Seurakunnat
- Tukinet (kriisikeskus verkossa): www.tukinet.fi

Turku

- Rastor-instituutin työterveyshuolto, puh. 030 6000
- Työsuojeluvaltuutettu tai oman alueen työsuojeluasiamies
- Turun sosiaalipäivystys, puh. 02 262 6003
- Terveyskeskus
- Turun kriisikeskus, puh. 040 8223 961
- Valtakunnallinen kriisipuhelin, puh. 09 2525 0111
- Rikosuhripäivystys, puh. 116 006
- Seurakunnat
- Tukinet (kriisikeskus verkossa): www.tukinet.fi

7. Kirjallisuusluettelo: Kriisit ja psykososiaalinen tuki

Verkkoaineistoluettelo

- Opetushallitus. 2022. Kriiseihin varautuminen: [Kriiseihin varautuminen | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2009. Traumaattisten tilanteiden psykososiaalinen tuki ja palvelut: Opas kunnille ja kuntayhtymille: [Julk200916.pdf \(valtioneuvosto.fi\)](#)

Kirjallisuusluettelo

- Hammarlund, Claes-Otto, Toivanen, Riikka & Sironen, Nanna. Kriisikeskustelu: kriisituki, jälkipuinti, stressin ja konfliktien käsittely.
- Hedrenius, Sara & Johansson, Sara. Kriisituki: ensiapua onnettomuuksien, katastrofien ja järkyttävien tapahtumien käsittelyyn.
- Lahti, Tuuli (toim.). Suru.
- Palosaari, Eija. Lupa särkyä: kriisistä elämään.
- Pietikäinen, Arto. Joustava mieli tukena elämänkriiseissä.
- Poijula, Soili. Lapsi ja kriisi: selviytymisen tukeminen.
- Poijula, Soili. Suru: sydämen matka.
- Poijula, Soili. Surutyö.
- Ruishalme, Outi & Saaristo, Liisa. Elämä satuttaa: kriisit ja niistä selviytyminen.
- Saari, Salli. Kuin salama kirkkaalta taivaalta: kriisit ja niistä selviytyminen.
- Suomen Punainen Risti: Hädän hetkellä – psyykkisen ensiavun opas.